Dr Olga Jović-Prlainović*

Originalni naučni rad
UDK 347.634/.637:341.645.5(4)
doi: https://doi.org/10.56461/rep280226.01.P

USKRAĆIVANJE PRAVA NA KONTAKT U PRAKSI EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA**

Sažetak

Održavanje ličnih odnosa između roditelja i deteta, kao sastavni element prava na poštovanje porodičnog života, pored obaveze uzdržavanja od neopravdanog mešanja državama nameće i pozitivnu obavezu preduzimanja odgovarajućih mera radi očuvanja i ostvarivanja kontakta. Uskraćivanje ili ograničavanje prava na kontakt može biti opravdano samo ukoliko je zasnovano na relevantnim razlozima i usmereno na zaštitu najboljeg interesa deteta, uz postizanje pravične ravnoteže između interesa deteta i roditelja.

Istraživanje u ovom radu je usmereno na praksu Evropskog suda za ljudska prava u pogledu uskraćivanja prava roditelja na kontakt sa detetom u okviru člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Sud dopuštenost takvog ograničenja ocenjuje imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, način sprovođenja postupka odlučivanja i širinu polja slobodne procene države. Posebna pažnja posvećena je blagovremenosti postupanja nadležnih organa, izvršenju odluka o kontaktu, kao i proteku vremena. Analiza prakse Suda pokazuje da se pitanje dopuštenosti uskraćivanja kontakta ne iscrpljuje u razlozima zbog kojih je kontakt ograničen, već obuhvata i način na koji su nacionalni organi procenili okolnosti slučaja i postupali u cilju ostvarivanja tog prava. U središtu prakse Evropskog suda za ljudska prava u ovoj oblasti je određivanje granica između opravdanog ograničenja kontakta i povrede prava na poštovanje porodičnog života.

Ključne reči: pravo na kontakt, porodični život, pozitivne obaveze države, najbolji interes deteta, Evropski sud za ljudska prava.

---

* Redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, e-mail: olga.jovic@pr.ac.rs, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4869-4668

** Rad je rezultat istraživanja na Naučno-istraživačkom projektu Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici „Sistem zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda - stanje, izazovi i perspektive" 2025–2027. godina.

I Uvod

Odluka kojom se roditelju uskraćuje kontakt sa detetom predstavlja najozbiljniji način mešanja u pravo na poštovanje porodičnog života. Opravdanost odluke zavisi od razloga kojima je mera obrazložena, kao i od njenog učinka na dete i roditelja. U praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud) ocenjuje se da li je mera zasnovana na relevantnim i dovoljnim razlozima i da li je postupak odlučivanja ispunio zahteve zaštite porodičnog života iz člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima (dalje u tekstu: EKLJP).[1]

Iako najbolji interes deteta ima prvenstveni značaj prilikom odlučivanja o kontaktu sa roditeljem, interes deteta ne isključuje pravo roditelja na održavanje ličnih odnosa. Otuda su nadležni organi dužni da uspostave pravičnu ravnotežu između interesa deteta i roditelja, a Sud nacionalnim organima priznaje određeno polje slobodne procene, imajući u vidu njihovu neposrednu mogućnosti da ocene okolnosti konkretnog slučaja, istovremeno zadržavajući ovlašćenje da preispita opravdanost takve procene.[2]

Problem uskraćivanja kontakta postaje složeniji kada se posledice odluke produbljuju protekom vremena. U tom pogledu obaveza je nacionalnih organa da blagovremeno preduzmu mere koje se razumno mogu očekivati radi očuvanja porodičnih veza, jer protek vremena može bitno uticati na odnos roditelja i deteta.[3] U ovoj oblasti, pozitivne obaveze države ne odnose se na obavezu postizanja određenog rezultata u svakom pojedinačnom slučaju, već na preduzimanje odgovarajućih mera i postupanje u skladu sa okolnostima konkretnog slučaja. To je potvrđeno i u predmetu Popadić protiv Srbije, u kojem je Sud ocenio da način postupanja nacionalnih organa nije omogućio podnosiocu predstavke da ostvaruje kontakt sa svojim sinom i utvrdio povredu prava na poštovanje porodičnog života.[4]

---

[1] Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori*, br. 9/2003, 5/2005 i 7/2005 – ispr. i *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovor*i, br. 12/2010 i 10/2015; Vid. *Sahin v. Germany,* predstavka br. 30943/96, 8. 7. 2003, st. 64–69; *Sommerfeld v. Germany,* predstavka br. 31871/96, 8. 7. 2003, st. 62–72.

[2] *Elsholz v. Germany*, predstavka br. 25735/94, 13.7. 2000, st. 48–50.

[3] *Hokkanen v. Finland*, predstavka br. 19823/92, 23.9. 1994, st. 58.
Sud je u ovom predmetu naglasio da pozitivne obaveze države iz člana 8. zahtevaju preduzimanje mera koje se razumno mogu očekivati radi omogućavanja kontakta roditelja i deteta, pri čemu odgovornost ne može biti isključena zbog teškoća nastalih u porodičnom odnosu.

[4] *Popadić v. Serbia*, predstavka br. 7833/12, 20.9. 2022, st. 77–85.

Pitanje da li uskraćivanje kontakta ostaje u granicama dopuštenog mešanja u porodični život zavisi od razloga na kojima je mera zasnovana i načina na koji su nacionalni organi postupali u konkretnom slučaju. Od značaja su, naročito, uverljivo obrazloženja odluke, blagovremenost postupanja i mere preduzete radi očuvanja ili ponovnog uspostavljanja porodičnih veza. U takvim okolnostima zaštita interesa deteta ne oslobađa nacionalne organe obaveze da razmotre mogućnost da se porodične veze ne ograničavaju više nego što je nužno.

II Opravdanost uskraćivanja kontakta

Uskraćivanje kontakta može biti opravdano u situacijama kada postoje okolnosti koje ukazuju da bi njegovo ostvarivanje bilo štetno po dete. U zavisnosti od okolnosti na strani deteta, ponašanja roditelja i njihovih međusobnih odnosa, izdvajaju se slučajevi u kojima bi ostvarivanje kontakta moglo ugroziti psihičku ili emocionalnu dobrobit deteta i slučajevi u kojima ponašanje roditelja predstavlja izvor ozbiljne opasnosti za dete.

Ako se opravdanost uskraćivanja kontakta zasniva na potrebi zaštite deteta, od značaja je utvrditi prirodu i intenzitet rizika kojem bi dete bilo izloženo ostvarivanjem kontakta. Jedna od okolnosti koja u tom pogledu može opravdati uskraćivanje kontakta jeste zaštita psihičkog i emocionalnog zdravlja deteta. Mogućnost da ostvarivanje kontakta može ozbiljno narušiti psihičku i emocionalnu stabilnost deteta, zahteva procenu konkretne posledice koje bi kontakt mogao imati po dete, uzimajući u obzir individualne potrebe i okolnosti deteta. U predmetu *Sommerfeld protiv Nemačke*, Sud je prihvatio ocenu nacionalnih organa da bi prinudno ostvarivanje kontakta sa ocem ozbiljno poremetilo emocionalnu i psihičku ravnotežu deteta koje je tokom dužeg vremena odbijalo da ga viđa.[5]

Ugrožavanje dobrobiti deteta ne mora, međutim, proizlaziti samo iz uticaja koji kontakt može imati na psihičko i emocionalno stanje deteta. Rizik može biti neposredno povezan i sa ponašanjem roditelja koje dovodi u pitanje bezbednost deteta i opravdava ograničavanje ili uskraćivanje kontakta. To je slučaj kod nasilja u porodici, zlostavljanja ili drugih oblika ponašanja kojima se dete neposredno ugrožava. Tada procena opravdanosti uskraćivanja kontakta uporedo sa značajem održavanja kontakta obuhvata i konkretnu opasnost kojoj bi dete bilo izloženo ostvarivanjem kontakta.[6] U predmetu

[5] *Sommerfeld v. Germany*, predstavka br. 31871/96, 8.7. 2003, st. 64–65.

[6] Sh. Choudhry, "Domestic Violence, Contact, and the ECHR", in: *Law and Childhood Studies: Current Legal Issues, Volume 14* (ed. M. Freeman), Oxford University Press, 2012, 349–354.

I.M. i drugi protiv Italije, Sud je ukazao na propust nacionalnih organa da na odgovarajući način procene rizik kojem su deca bila izložena tokom susreta sa ocem, s obzirom na zavisnost oca od droge i alkohola i protiv koga je vođen postupak zbog zlostavljanja. Iako je kontakt trebalo da se odvija u kontrolisanim uslovima i uz prisustvo psihologa, to nije bio slučaj, dok je otac tokom susreta pokazivao agresivno ponašanje. Uprkos upozorenjima o pogoršanju situacije i potrebi za psihološkom podrškom dece, nacionalni organi nisu blagovremeno procenili rizik kojem su deca bila izložena, niti su preispitali opravdanost nastavka kontakata. Sud je zaključio da su takvi susreti narušili psihičku i emocionalnu stabilnost dece, pri čemu je njihov interes da ne budu primorani na kontakte u nebezbednim uslovima bio zanemaren.[7]

Pored ponašanja roditelja, u oceni opravdanosti odluke o uskraćivanju kontakta posebno mesto zauzima mišljenje deteta. Uvažavanje mišljenja deteta zavisi od uzrasta i stepena zrelosti deteta, kao i od razloga zbog kojih dete kontakt prihvata ili se kontaktu protivi. Pri tome, važno je utvrditi da li je mišljenje deteta autentično, tj. da odražava stvarno opredeljenje deteta ili je posledica uticaja drugog roditelja, konflikta lojalnosti ili drugih okolnosti koje mogu oblikovati njegov odnos prema roditelju. Zbog toga mišljenje deteta ne može samostalno opravdati uskraćivanje kontakta, nego se sagledava u sklopu svih okolnosti konkretnog slučaja.[8] Primera radi, u predmetu *Sommerfeld protiv Nemačke*, Sud je uzeo u obzir činjenicu da se trinaestogodišnja devojčica tokom dužeg perioda protivila kontaktu s ocem, a mišljenje deteta je, po oceni Suda, okolnost koju nacionalni organi moraju uzeti u obzir prilikom odlučivanja o ostvarivanju kontakta, pri čemu je bitno utvrditi i način formiranja mišljenja deteta.[9]

Uskraćivanje kontakta može opravdati i okolnost da bi ostvarivanje ličnih odnosa ozbiljno narušilo stabilnost postojećeg porodičnog okruženja u kojem dete živi. Kada je dete snažno integrisano u porodicu u kojoj živi, u kojoj je razvilo bliske emocionalne odnose i oseća se zaštićeno, uspostavljanje kontakta sa drugim roditeljem može ozbiljno ugroziti postojeće porodične odnose i

---

[7] *I.M. and Others v. Italy*, predstavka br. 25426/20, 10.11.2022, st. 109–126.

[8] E. Vertommen, "Balancing the Rights of Parent and Child in Case of Non-Compliance with Contact Arrangements: A Case Law Analysis", in: *Plurality and Diversity of Family Relations in Europe* (eds. K. Boele-Woelki, D. Martiny), Intersentia, 2019, 184–199.

[9] A. Daly, *Children, Autonomy and the Courts: Beyond the Right to be Heard*, Brill/Nijhoff, Leiden–Boston 2018, 3–4, 7.

negativno uticati na dobrobit deteta.[10] U slučaju *Fröhlich protiv Nemačke* razmotrena je mogućnost da ostvarivanje kontakta sa navodnim biološkim ocem može uticati na raspad braka detetovih pravnih roditelja i dovesti do gubitka porodične zajednice u kojoj dete živi. Domaći sudovi su pridali značaj čvrstoj povezanosti deteta sa porodicom i odnosima koji za dete predstavljaju važan izvor sigurnosti, a Sud je prihvatio da takve okolnosti mogu biti relevantne za ocenu da li je uspostavljanje kontakta u najboljem interesu deteta.[11]

Različitost okolnosti koje dovode do uskraćivanja kontakta pokazuje da se opravdanost takve mere ne može vezati za unapred određen katalog razloga. Ono što je u jednom porodičnom odnosu dovoljno da opravda izostanak kontakta, u drugom može imati drugačiju vrednost. Ne postoji, dakle, okolnost koja samostalno unapred određuje ishod odluke o kontaktu. Pravna ocena mora biti utemeljena na sagledavanju svih relevantnih činjenica i okolnosti koje oblikuju odnos između deteta i roditelja. Tek celovita procena omogućava zaključak da okolnosti konkretnog slučaja opravdavaju potpuno uskraćivanje kontakta, odnosno da se zaštita interesa deteta može ostvariti primenom manje restriktivne mere.

III Kriterijumi za ocenu opravdanosti uskraćivanja prava na kontakt

U praksi Suda izdvojeno je više kriterijuma za ocenu opravdanosti uskraćivanja kontakta. Pored utvrđivanja legitimnog cilja, ocena obuhvata ispitivanje razloga na kojima je odluka utemeljena, načina na koji su nacionalni organi utvrdili i ocenili činjenice značajne za donošenje odluke, i pitanja da li je uspostavljena pravična ravnoteža između suprotstavljenih interesa.[12] Drugim rečima, pozivanje na najbolji interes deteta ne predstavlja samostalan osnov za uskraćivanje kontakta. Odluka o uskraćivanju kontakta mora biti zasnovana na konkretnim okolnostima i postupku koji omogućava odgovarajuće učešće roditelja i drugih zainteresovanih lica.[13] Najbolji interes deteta se procenjuje

---

[10] E. Merckx, "The ECtHR on Parental Authority and Contact after Separation: Towards a More Child-Centred Perspective?", in: *European Yearbook on Human Rights 2020* (eds. P. Czech *et al.*), Intersentia, 2020, 104.

[11] *Fröhlich v. Germany*, predstavka br.16112/15, 26.7.2018, st. 21.

[12] *Ibid.* (Sahin v. Germany, st. 65); Vid. i *Kramer v. Croatia*, predstavka br. 11922/16, 26.9.2019, st. 64.

[13] *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life, home and correspondence,* Council of Europe/European Court of Human Rights, 2026, st. 385, 99. Last update: 28.02.2026, https://ks.echr.coe.int/, posećeno: 5. 9. 2026.

u svetlu okolnosti svakog pojedinačnog slučaja, dok se istovremeno, u odmeravanju suprotstavljenih interesa mora uzeti u obzir i interes roditelja da održava redovni kontakt sa detetom.[14]

Za ocenu odluke nije, međutim, relevantna samo njena sadržina, nego i način na koji je doneta. U postupku odlučivanja roditeljima mora biti omogućeno odgovarajuće učešće, zaštita njihovih interesa i mogućnost da iznesu svoje stavove. Domaći sudovi moraju detaljno ispitati celokupnu porodičnu situaciju, kao i činjenične, emocionalne, psihološke, materijalne i medicinske faktore značajne za donošenje odluke.[15] U predmetu *Elsholz v. Germany* Sud je, u okviru takve procene, razmatrao da li je podnosiocu predstavke omogućeno pravično učešće u postupku i da li su domaći sudovi pružili odgovarajuće obrazloženje za odluku kojom mu je uskraćen kontakt sa detetom.[16] Procesni aspekt, dakle, predstavlja važan element ocene odluke o uskraćivanju kontakta, jer se opravdanost takve mere ne može odvojiti od načina na koji su nacionalni organi sproveli postupak i obrazložili svoju odluku.[17] Iako član 8. EKLJP ne sadrži izričito procesne uslove, iz prakse Suda proizlazi da postupak odlučivanja o merama kojima se zadire u prava zaštićena ovim članom mora biti pravičan i sproveden uz odgovarajuće uvažavanje interesa zaštićenih Konvencijom.[18]

U pogledu postupanja nacionalnih organa, protok vremena ima posebnu ulogu, budući da odlaganje ili dugotrajno ograničavanje kontakta može otežati održavanje ili ponovno uspostavljanje porodičnih veza. Takvo stanovište je Sud zauzeo u predmetu Jansen v. Norway ističući da se prilikom donošenja odluke o uskraćivanju kontakta moraju uzeti u obzir dugoročne posledice razdvajanja.[19] Shodno tome, obaveza je domaćih organa da postupaju blagovremeno, jer protek vremena može faktički odrediti dalji razvoj odnosa roditelja i deteta i otežati njegovo kasnije uspostavljanje.[20]

---

[14] *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life, home and correspondence, op. cit.,* 101, st. 393.

[15] *Ibid.,* st. 394.

[16] *Elsholz v. Germany*, predstavka br. 25735/94, 13.7.2000, st. 48–53.

[17] D. Rajska, Parent-Child Relationship Cases Before the ECtHR, *SocioEconomic Challenges* 4(2020)1, 54–56.

[18] *Kutzner protiv Nemačke*, predstavka br. 46544/99, 26.02.2002, st. 56.

[19] *Jansen v. Norway*, predstavka br. 2822/16, 6.9.2018, 103–104.

[20] C. Lingaas, Domestic Violence in Child Protection Cases before the European Court of Human Rights: Double Victimisation of Abused Parents?, *Nordic Journal of Human Rights* 38(2020)2, 130.

U nizu kriterijuma za ocenu opravdanosti uskraćivanja kontakta izdvaja se zahtev nužnosti i srazmernosti mere. Postojanje razloga koji opravdavaju ograničenje kontakta ne znači da je i potpuno uskraćivanje opravdano. Drugim rečima, potpuno uskraćivanje kontakta može biti opravdano samo ako blaže mere nisu dovoljne za zaštitu deteta od rizika kojem je izloženo. Tako je u predmetu Vojnity v. Hungary ocu potpuno uskraćeno pravo na kontakt sa detetom, a nacionalni organi nisu razmotrili mogućnost primene blažih mera. Sud je zbog toga zaključio da, bez razmatranja drugih mogućnosti, poput vremenski ograničene suspenzije ili ostvarivanje kontakta pod nadzorom, nije postojao odnos srazmernosti između potpune zabrane kontakta i zaštite najboljeg interesa deteta.[21]

Iz prakse Suda koja je razmatrana u ovom delu rada može se zaključiti da se navedeni kriterijumi sagledavaju u njihovoj međusobnoj povezanosti. Postojanje legitimnog cilja za intervenciju nije dovoljno, već treba ispitati i način na koji su nacionalni organi taj cilj utvrdili i obrazložili, u kojoj meri su uvaženi interesi deteta i roditelja, da li su obezbeđene procesne garancije, kao i da li je primenjena mera nužna i srazmerna. Granica između opravdanog uskraćivanja kontakta i nedopuštenog mešanja u pravo na poštovanje porodičnog života određuje se na osnovu ukupnosti ovih okolnosti.

IV Faktičko uskraćivanje kontakta

Kada ostvarivanje prava na kontakt naiđe na prepreke, od postupanja nadležnih organa zavisi njegova praktična realizacija. U takvoj situaciji, pored formalnog priznanja i uređenja prava na kontakt, kontakt može izostati zbog toga što nadležni organi nisu preduzeli mere, koje su se, razumno mogle očekivati. Faktičko uskraćivanje kontakta otvara pitanje pozitivnih obaveza države iz člana 8. EKLJP, koje obuhvataju preduzimanje mera radi ostvarivanja kontakta i održavanja porodičnih veza.[22] U predmetu Hokkanen v. Finland Sud je potvrdio obavezu nacionalnih organa da preduzmu praktične mere za ponovno uspostavljanje odnosa između roditelja i deteta. Ova obaveza, međutim, nije apsolutna, već je uslovljena okolnostima slučaja, ponašanjem roditelja, kao i interesom i stavovima deteta. U tom kontekstu, od nacionalnih organa očekuje se da ne budu pasivni pred teškoćama koje sprečavaju ostvarivanje kontakta.[23]

---

[21] *Vojnity v. Hungary*, predstavka br. 29617/07, 12.02.2013, st. 34, 41–43; *Kutzner v. Germany*, st. 60, 69.

[22] U. Kilkelly, Protecting Children's Rights under the ECHR: The Role of Positive Obligations, *Northern Ireland Legal Quarterly* 61(2010)3, 254.

[23] *Hokkanen v. Finland*, predstavka br. 19823/92, 23.9.1994, st. 55.

Jedan od elemenata procene adekvatnosti mera preduzetih radi ostvarivanja kontakta je i blagovremenost.[24] Ovaj zahtev istaknut je u predmetu K.B. and Others v. Croatia, koji se odnosio na neizvršenje odluka kojima je podnositeljki bio omogućen kontakt sa decom. Prema shvatanju Suda, adekvatnost preduzetih mera ocenjuje se i prema brzini njihovog sprovođenja, imajući u vidu da protok vremena može nepovoljno uticati na odnose roditelja i dece i faktički unapred odrediti ishod postupka.[25]

Faktičko uskraćivanje kontakta postoji i onda kada kontakt nije potpuno prekinut, ali se zbog postupanja ili propusta nadležnih organa ne ostvaruje u obimu koji omogućava razvijanje ličnih odnosa roditelja i deteta. O ovom pitanju Sud se izjasnio u predmetu Popadić protiv Srbije: podnosilac predstavke je tokom postupka imao redovne susrete sa sinom, međutim, tokom dužeg perioda nije bilo omogućeno da sa njim provodi noći i praznike. Iako je kontakt postojao, Sud je uzeo u obzir trajanje postupka i propust domaćih organa da blagovremeno razmotre njegov legitimni interes za razvijanje odnosa sa sinom, kao i dugoročni interes deteta, te je utvrdio povredu prava na poštovanje porodičnog života.[26] Predmet Popadić pokazuje da, sa stanovišta pozitivnih obaveza države, faktičko uskraćivanje kontakta može obuhvatiti i situacije u kojima je kontakt dugotrajno ograničen.[27]

Poseban oblik faktičkog uskraćivanja kontakta postoji kada odluka kojom je roditelju priznato pravo na kontakt nije izvršena, čime se dovodi u pitanje delotvornost mera države u ostvarivanju tog prava. Neizvršavanje odluka o kontaktu u stručnoj literaturi pripada posebnoj grupi predmeta, koje Sud, za razliku od opšteg neizvršavanja sudskih odluka, pretežno razmatra u okviru člana 8. EKLJP.[28] Konkretno, pomenuti pristup potvrđen je u predmetu *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunije*, u kojem uprkos postojanju odluka kojima je podnositeljki predstavke omogućeno da održava odnose sa decom, nisu preduzete potrebne i delotvorne mere za njihovo izvršenje. Neaktivnost nadležnih organa ogledala se u dugim periodima potpune pasivnosti, izostanku odgovarajuće reakcije na ponašanje drugog roditelja i propuštanju da se primene

---

[24] T. Koivula, What makes a father: Differentiation of unmarried and divorced fathers in the context of custody under the jurisprudence of the European Court of Human Rights, *International Journal of Law, Policy and the Family* 38(2024)1, 11–12.

[25] *K.B. and Others v. Croatia*, predstavka br. 36216/13, 14.3.2017, st. 142.

[26] *Popadić protiv Srbije*, st. 82–83.

[27] Up. *Hokkanen v. Finland*, st. 58.

[28] D. Rajska, *op. cit.*, 52.

druge mere kojima bi se stvorili uslovi za ostvarivanje kontakta.[29] Država je dužna da preduzme mere koje se u datim okolnostima mogu razumno očekivati, a za njihovu adekvatnost važna je i brzina sprovođenja. U *Prizzia protiv Mađarske* Sud je naglasio značaj blagovremenosti preduzetih mera.[30] Teškoće u međusobnim odnosima roditelja, pri tome, ne oslobađaju nadležne organe obaveze da preduzmu potrebne mere radi ostvarivanja kontakta.[31]

Kada je odluka o kontaktu pravnosnažna, a roditelj sa kojim dete živi sprečava njeno izvršenje, postupanje nadležnih organa koje se odnosi na formalno obaveštavanje roditelja o obavezi da postupi u skladu sa odlukom nije dovoljno. To jasno proizlazi iz predmeta *Vyshnyakov protiv Ukrajine*, u kojem su se aktivnosti domaćih organa svele na formalno obaveštenje majci, koja onemogućava ostvarivanje kontakta, iako je ona već bila upoznata sa njenom sadržinom. Sud je ocenio da nadležni organi nisu razmotrili mogućnost mera koje bi podstakle dobrovoljno izvršenje odluke, uključivanje službi za zaštitu porodice i dece ili posredovanje, niti su primenili raspoložive prinudne mere, s obzirom na to da više od šest godina nisu preduzete potrebne i blagovremene mere radi ostvarivanja prava podnosioca predstavke na kontakt sa ćerkom.[32]

V Granice dopuštenog uskraćivanja kontakta

Granica dopuštenog uskraćivanja kontakta određuje se prema tome kada ograničenje kontakta prestaje da bude opravdano i prerasta u nedopušteno, potpuno ili faktičko ukidanje. Po svojoj prirodi, svaka mera kojom se kontakt ograničava ima različite posledice. Određivanje mesta, vremena, učestalosti ili uslova pod kojima se kontakt ostvaruje predstavlja dopušteno uređivanje ličnih odnosa roditelja i deteta. Za razliku od toga, potpuno uskraćivanje kontakta, kao i ograničenje koje zbog svog obima ili trajanja praktično onemogućava njegovo ostvarivanje, dovodi u pitanje samu mogućnost održavanja porodičnih veza. Otuda se granice dopuštenog uskraćivanja kontakta određuju prema intenzitetu mere, ozbiljnosti razloga koji je opravdavaju, mogućnosti ostvarivanja kontakta u kontrolisanim uslovima i trajanju mere.[33]

---

[29] *Ignaccolo-Zenide v. Romania*, predstavka br. 31679/96, 25.01.2000, st. 105.

[30] *Prizzia v. Hungary*, predstavka br. 20255/12, 11.6. 2013, st. 36.

[31] *Ibid,* st. 35.

[32] *Vyshnyakov v. Ukraine*, predstavka br. 25612/12, 24.7.2018, st. 42–45.

[33] E. Merckx, *op. cit.*, 103–106.

Složenost procene ogleda se u tome što intenzitet ograničenja ne može odrediti nezavisno od razloga koji ga opravdavaju i načina na koji se kontakt ostvaruje. Najpre se procenjuje stepen restriktivnosti mere, pri čemu treba razlikovati delimično prilagođavanje načina ostvarivanja kontakta od potpunog uskraćivanja. Što je mera restriktivnija i što se više približava potpunom prekidu kontakta, to je intenzivnije mešanje u pravo na poštovanje porodičnog života. Ova razlika jasno dolazi do izražaja u predmetu *Diamante i Pelliccioni protiv San Marina*, u kojem nadzirani kontakt i određivanje mesta susreta nisu ocenjeni kao povreda člana 8, budući da odnos majke i deteta nije bio prekinut, a susreti su se odvijali redovno.[34] Nasuprot tome, u predmetu *Vojnity protiv Mađarske* kontakt između roditelja i deteta bio je potpuno uskraćen, a Sud je takvu meru ocenio kao radikalnu, koja se može opravdati samo izuzetnim okolnostima.[35]

Sa intenzitetom mere neposredno je povezana ozbiljnost razloga koji je opravdavaju. Što je ograničenje prava roditelja na kontakt restriktivnije, to razlozi koji ga opravdavaju moraju biti ozbiljniji i konkretniji. Kada se kontakt potpuno uskraćuje, time se roditelju i detetu onemogućava održavanje kontakta uopšte. Zato samo pozivanje na najbolji interes deteta nije dovoljno, već treba obrazložiti zbog čega bi kontakt u datim okolnostima bio nespojiv sa interesima deteta.[36] Legitimni dugoročni interes deteta je da razvije i očuva vezu sa svojim roditeljem zato što „prekid takvih veza znači odvajanje deteta od njegovih korena".[37] Stoga, ukoliko ne postoje izuzetne okolnosti, državni organi moraju preduzeti sve što se od njih razumno može očekivati kako bi očuvali lične odnose i, kada je to odgovarajuće, obnovili porodične veze.[38] Strogo ograničavanje prava roditelja na kontakt sa detetom može biti opravdano samo razlozima koji se odnose na roditeljske sposobnosti jednog od roditelja i uvek mora biti u najboljem interesu deteta.[39] Iz evropske perspektive posmatrano, sporovi o ostvarivanju kontaktu u praksi su više usmereni na ponovno uspostavljanje porodičnih odnosa nego što predstavljaju pitanje prava majke, oca ili deteta, što odgovara shvatanju da pravo na kontakt nije samo pravo roditelja nego i samostalno pravo deteta.[40]

---

[34] *Diamante and Pelliccioni v. San Marino*, predstavka br. 32250/08, 27. 9. 2011, st. 185.

[35] *Vojnity v. Hungary,* predstavka br. 29617/07, 12.02.2013, st. 41.

[36] *Sahin v. Germany*, st. 64.

[37] E. Merckx, *op. cit.*, 107.

[38] *Ibid.*

[39] *Ibid.*

[40] B. Rešetar, R.E. Emery, Children's Rights in European Legal Proceedings: Why Are Family Practices So Different from Legal Theories?, *Family Court Review* 46(2008)1, 65.

Ako postoje okolnosti koje zahtevaju ograničavanje kontakta, to ne znači da je opravdano njegovo potpuno uskraćivanje. Pre primene mere uskraćivanja kontakta potrebno je razmotriti da li se zaštita deteta može obezbediti manje restriktivnim merama.[41] Potpuno uskraćivanje kontakta predstavlja krajnju meru koja se primenjuje tek kada blaža ograničenja nisu dovoljna za zaštitu interesa deteta. U predmetu *Vojnity protiv Mađarske* upravo je izostanak razmatranja suspenzije, kontrolisanog kontakta ili drugih manje strogih mera bio jedan od razloga zbog kojih je Sud zaključio da potpuno uskraćivanje nije bilo srazmerno cilju zaštite deteta.[42] Pri tome, razmatranje blažih mera ne znači da se primenjuju nezavisno od okolnosti slučaja. Zapravo mora se utvrditi da li su blaže mere dovoljne da odgovore na rizik zbog kojeg se kontakt ograničava. Tek kada se pokaže da blaža mera ne pruža odgovarajuću zaštitu, može se razmatrati pitanje primene potpunog uskraćivanja kontakta.

Opravdanost određene mere sagledava se i u vremenskoj perspektivi, s obzirom na to da uskraćivanje kontakta koje je bilo opravdano u trenutku donošenja odluke ne znači da takva ocena ostaje nepromenjena tokom njenog trajanja. Okolnosti na kojima je mera zasnovana mogu se vremenom promeniti, zbog čega je važno voditi računa da privremeno ograničenje protekom vremena ne preraste u trajno isključenje roditelja iz života deteta. Po pravilu, razlozi za ograničenje kontakta između roditelja i deteta ne mogu biti trajni, pa njihovu opravdanost treba periodično preispitivati.[43] Sud smatra da bi takve odluke trebalo preispitivati u redovnim vremenskim razmacima, najmanje jednom godišnje. Izuzetak postoji kada ponovno sprovođenje postupka preispitivanja odluke predstavlja opterećenje za dete. Tako je u predmetu *Heidemann protiv Nemačke* dete pokazivalo jasne znake psihičkog poremećaja već pri samom pominjanju oca, zbog čega je Sud prihvatio da bi ponovno ispitivanje moglo ugroziti njegovu dobrobit.[44] U takvim okolnostima, odluka o obustavljanju prava na kontakt može ostati na snazi tokom dužeg perioda kako bi se detetu omogućilo da se dodatno stabilizuje. Ukoliko razlozi koji su opravdavali uskraćivanje kontakta oslabe ili prestanu da postoje, potrebno je ponovo oceniti da li je trajanje mere opravdano.[45]

---

[41] E. Merckx, *op. cit.*, 108.

[42] *Vojnity v. Hungary,* st. 42.

[43] *Buchleither v. Germany*, predstavka br. 20106/13, 28.04.2016, st. 49, 50.

[44] ECtHR, *Heidemann v. Germany*, no. 9732/10, 17.5.2011, 6.

[45] *Ibid.*

VI Zaključak

U praksi Evropskog suda za ljudska prava, uskraćivanje prava na kontakt otvara pitanje dopuštenosti mešanja u porodični život iz člana 8. EKLJP. Opravdanost te mere ne može se utvrditi polazeći od unapred utvrđenih razloga koji su dovoljni za uskraćivanje kontakta. Da li će određena okolnost opravdati takvu meru zavisi od njene uloge i značaja u konkretnom porodičnom odnosu, ali istovremeno i od načina na koji su nacionalni organi obrazložili svoju odluku. Najbolji interes deteta predstavlja osnovno merilo opravdanosti uskraćivanja kontakta, a njegova sadržina se utvrđuje prema konkretnim potrebama deteta i prirodi odnosa između deteta i roditelja. U praksi Suda prihvaćen je jedinstven stav u pogledu zahteva koje postavlja pred nacionalne organe, dok njihova primena može voditi različitim rešenjima u zavisnosti od konkretne porodične situacije.

Kako porodični odnosi vremenom menjaju, tako se mogu promeniti i razlozi koji su prvobitno opravdavali određivanje mere uskraćivanja kontakta. Protek vremena može uticati na odnos roditelja i deteta i otežati njegovo kasnije uspostavljanje. Odluka koja je u trenutku donošenja bila opravdana, ne bi trebalo da preraste u trajnu meru koja roditelja isključuje iz života deteta samo zato što nije ponovo razmotrena. Potreba za periodičnim preispitivanjem izvire iz činjenice da se porodične okolnosti menjaju, a sa njima i opravdanost daljeg trajanja određene mere.

Vremenska dimenzija naročito dolazi do izražaja kada pravo formalno postoji, ali se u stvarnosti ne ostvaruje u meri koja omogućava održavanje odnosa. Tada se zaštita porodičnog života ne iscrpljuje u oceni sadržine odluke kojom je odnos uređen, već obuhvata i način njenog sprovođenja. Obaveza je nacionalnih organa da preduzimaju mere koje se razumno mogu očekivati. Istovremeno, teškoće u ostvarivanju ličnih odnosa ne podrazumevaju da država mora garantovati određeni ishod – od nje se zahteva da ne ostane pasivna kada postoje mogućnosti za očuvanje ili ponovno uspostavljanje porodične veze.

Analiza odluka o uskraćivanju kontakta iz prakse Suda pokazuje da se ovo pitanje ne svodi isključivo na izbor između zaštite deteta i očuvanja odnosa sa roditeljem, nego na pronalaženje ravnoteže između ovih interesa u okolnostima konkretnog slučaja. Član 8. EKLJP zahteva da se, u meri u kojoj to dopuštaju date okolnosti, pronađe rešenje koje će istovremeno zaštititi dete i sačuvati mogućnost održavanja odnosa sa roditeljem. Kada takvo rešenje izostane, a ograničenje kontakta vremenom preraste u faktički ili trajni prekid, opravdanost mere zahteva strožu ocenu. Dopuštenost uskraćivanja kontakta

zavisi od toga da li za takvu meru postoje relevantni i dovoljni razlozi, da li je srazmerna okolnostima konkretnog slučaja i da li su nacionalni organi uverljivo obrazložili nužnost takvog ograničenja. Poseban problem u praksi nastaje kada se polje slobodne procene nacionalnih organa i najbolji interes deteta tumače na način koji oslabljuje zahtev za strogom kontrolom mere kojom se roditelj u potpunosti ili u značajnoj meri isključuje iz života deteta. Granica dopuštenog uskraćivanja kontakta određuje se prema potrebi zaštite deteta i prema zahtevu, ali i prema tome da li ima prostora da se porodična veza očuva.

Olga Jović-Prlainović*

Denial of the Right to Contact in the Case-Law of the European Court of Human Rights

Summary

Maintaining personal relations between parents and children, as an integral element of the right to respect for family life, imposes on States, in addition to an obligation to refrain from unjustified interference, a positive obligation to take appropriate measures to preserve and facilitate those relations. The denial or restriction of the right to contact may be justified where it is based on relevant and sufficient reasons and aimed at protecting the best interests of the child, provided that a fair balance is maintained between the interests of the child and those of the parent.

This article analyses the case-law of the European Court of Human Rights concerning the denial of a parent's right to contact with a child under Article 8 of the European Convention on Human Rights. It examines the circumstances that may justify such a measure and the criteria relevant to assessing its justification, with particular regard to the best interests of the child, the decision-making process, the necessity and proportionality of the measure, and the possibility of less restrictive measures. Particular attention is also given to factual denial of contact, including situations in which contact is formally recognized but is not effectively exercised because the competent authorities have failed to take measures that could reasonably be expected in the circumstances of the case. In this context, the article considers the timeliness of the

* PhD, Full professor at the Faculty of Law University of Priština temporary headed in Kosovska Mitrovica.

authorities' action, the enforcement of contact decisions and the passage of time. The analysis shows that the admissibility of denying contact cannot be determined solely by the existence of reasons for restricting it. It also depends on the manner in which the national authorities assessed the relevant circumstances, the proportionality of the measure and its duration, and the steps taken to preserve or, where appropriate, re-establish the relationship between the parent and the child. The case-law of the Court thus demonstrates that the boundary between a justified restriction of contact and a violation of the right to respect for family life depends not only on the reasons underlying the measure, but also on the manner in which it is determined, maintained and implemented.

The analysis shows that the admissibility of denying contact cannot be determined solely by the existence of reasons for restricting it. It also depends on the manner in which the national authorities assessed the relevant circumstances, the proportionality of the measure and its duration, and the steps taken to preserve or, where appropriate, re-establish the relationship between the parent and the child. The case-law of the Court therefore draws the boundary between a justified restriction of contact and a violation of the right to respect for family life through a comprehensive assessment of the circumstances of each case. Ultimately, the admissibility of denying parental contact under Article 8 turns on whether, in the circumstances of the particular case, such a measure can be regarded as genuinely necessary for the protection of the child's best interests while preserving the essence of family life.

Keywords: right to contact, family life, positive obligations of the State, best interests of the child, European Court of Human Rights.

Literatura

Choudhry Sh. "Domestic Violence, Contact, and the ECHR", in: *Law and Childhood Studies: Current Legal Issues, Volume 14* (ed. M. Freeman), Oxford University Press, 2012, 339–356. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199652501.003.0020

Daly A. Children, *Autonomy and the Courts: Beyond the Right to be Heard*, Brill/Nijhoff, Leiden–Boston 2018. https://doi.org/10.1163/9789004355828

Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life, home and correspondence, Council of Europe/European Court of Human Rights, 2026. Last update: 28.02.2026. https://ks.echr.coe.int/, posećeno: 5. 9. 2026.

Kilkelly U. Protecting Children's Rights under the ECHR: The Role of Positive Obligations, *Northern Ireland Legal Quarterly* 61(2010)3, 245–261. https://doi.org/10.53386/nilq.v61i3.453

Koivula T. What makes a father: Differentiation of unmarried and divorced fathers in the context of custody under the jurisprudence of the European Court of Human Rights, *International Journal of Law, Policy and the Family* 38(2024)1, ebae002. https://doi.org/10.1093/lawfam/ebae002

Lingaas C. Domestic Violence in Child Protection Cases before the European Court of Human Rights: Double Victimisation of Abused Parents?, *Nordic Journal of Human Rights* 38(2020)2, 122–140. https://doi.org/10.1080/18918131.2020.1777771

Merckx E. "The ECtHR on Parental Authority and Contact after Separation: Towards a More Child-Centred Perspective?", in: *European Yearbook on Human Rights 2020* (eds. P. Czech *et al.*), Intersentia, 2020, 97–134. https://doi.org/10.1017/9781839701139.007

Rajska D. Parent-Child Relationship Cases Before the ECtHR, *SocioEconomic Challenges* 4(2020)1, 36–64. http://doi.org/10.21272/sec.4(1).36-64.2020

Rešetar B., Emery E.R. Children's Rights in European Legal Proceedings: Why Are Family Practices So Different from Legal Theories?, *Family Court Review* 46(2008)1, 65–77. https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2007.00193.x

Vertommen E. "Balancing the Rights of Parent and Child in Case of Non-Compliance with Contact Arrangements: A Case Law Analysis", in: *Plurality and Diversity of Family Relations in Europe* (eds. K. Boele-Woelki, D. Martiny), Intersentia, 2019, 175–202. https://doi.org/10.1017/9781780689111.009

Pravni izvori

Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori*, br. 9/2003, 5/2005 i 7/2005 – ispr. i *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovor*i, br. 12/2010 i 10/2015.

Praksa Evropskog suda za ljudska prava

Buchleither v. Germany, predstavka br. 20106/13, 28. 4. 2016.

Diamante and Pelliccioni v. San Marino, predstavka br. 32250/08, 27. 9. 2011.

Elsholz v. Germany, predstavka br. 25735/94, 13. 7. 2000.

Fröhlich v. Germany, predstavka br.16112/15, 26. 7. 2018.
Heidemann v. Germany, predstavka br. 9732/10, 17. 5. 2011.
Hokkanen v. Finland, predstavka br. 19823/92, 23. 9. 1994.
I.M. and Others v. Italy, predstavka br. 25426/20, 10. 11. 2022.
Ignaccolo-Zenide v. Romania, predstavka br. 31679/96, 25. 1. 2000.
Jansen v. Norway, predstavka br. 2822/16, 6. 9. 2018.
K.B. and Others v. Croatia, predstavka br. 36216/13, 14. 3. 2017.
Kramer v. Croatia, predstavka br. 11922/16, 26. 9. 2019.
Kutzner protiv Nemačke, predstavka br. 46544/99, 26. 2. 2002.
Popadić v. Serbia, predstavka br. 7833/12, 20. 9. 2022.
Prizzia v. Hungary, predstavka br. 20255/12, 11. 6. 2013.
Sahin v. Germany, predstavka br. 30943/96, 8. 7. 2003.
Sommerfeld v. Germany, predstavka br. 31871/96, 8. 7. 2003.
Vojnity v. Hungary, predstavka br. 29617/07, 12. 2. 2013.
Vyshnyakov v. Ukraine, predstavka br. 25612/12, 24. 7. 2018.

Primljeno: 12. septembar 2026.
Prihvaćeno: 28. septembar 2026.